

Ugalj je štetan, ali u Srbiji za sada neizbežan. To je ukratko poruka ministra energetike Srbije Aleksandra Antića sa skupa Trebaju li Zapadnom Balkanu termoelektrane. Njegovi argumenti su troškovi i prisustvo uglja u energetske paketu velikog dela Evrope, uz najavu da će do 2025. biti sprovedena desumporizacija i denitrifikacija u termoelektranama koje će nastaviti da se koriste u Srbiji. Ekspert za životnu sredinu Energetske zajednice jugoistočne Evrope Peter Vajda mišljenja je da u sadašnjem stanju stvari termoelektrane pre treba zatvoriti nego na njima graditi energetiku. Fosilna goriva samo su naizgled jeftina, jer donose velike troškove zbog narušavanja zdravlja i životne sredine, a čak i Srbija koja je bogata ovim izvorima može da računa na samo nekoliko decenija.

Srbija proizvodi 70% električne energije iz termosektora, rekao je Antić na konferenciji koja je održana pod pokroviteljstvom Ministarstva.

“Nismo srećni zbog tog odnosa ali on predstavlja realnost vremena i zemlje u kojoj živimo”, rekao on.

Konferencija je organizovana kako bi se razmotrili navodi istraživanja Alijanse za zdravlje i životnu sredinu da se zbog štetnog uticaja elektrana godišnje zdravstveni sistemi Zapadnog Balkana izdvajaju čak osam milijardi evra za lečenje.

Antić je dodao da treba smanjiti efekte korišćenja uglja na životnu sredinu ali i da na kritike zbog korišćenja uglja treba odgovoriti predočavanjem realnog stanja.

Background

Izveštaj “Nepplaćeni račun za zdravstvo - Kako smo bolesni zbog elektrana na ugalj na Zapadnom Balkanu” neprofitne organizacije Savez za zdravlje i prirodnu sredinu pokazao je da zagađenje vazduha iz elektrana na ugalj na Zapadnom Balkanu košta zdravstvene sisteme u regionu i EU do 8,5 milijardi evra godišnje. To je prva do sada urađena procena zdravstvenih troškova, a objavljena je 15. marta.

Na Zapadnom Balkanu nalazi se sedam od deset elektrana na ugalj koje su najveći zagađivači u Evropi. Dim iz termoelektrana doprinosi zagađenju vazduha koje se povezuje sa visokom stopom prevremenih smrti, hroničnim bolestima pluća i srca i astmom. Evropski lideri, poručili su stručnjaci, treba da podrže zemlje regiona da manje koriste ugalj kao energent kako bi unapredile zdravlje populacije i borile se protiv klimatskih promena.

Izveštaj je obuhvatio Srbiju, Kosovo, Bosnu i Hercegovinu, Makedoniju i Crnu Goru. Albanija je isključena jer nema nijednu elektranu na ugalj. Cena zagađenja iz elektrana na ugalj na Zapadnom Balkanu izračunata je na osnovu troškova direktno povezanih sa zagađenjem vazduha uključujući prevremene smrti, bolničko lečenje respiratornih i kardiovaskularnih bolesti, nove slučajeve hroničnog bronhitisa, korišćenje lekova i izgubljene radne dane zbog bolesti.

Ekolozi osporavaju i navode o nedostatku novca i kapaciteta za radikalniju promenu energetske miksa kao argumente za zadržavanje dominantnog položaja uglja. Garet Tankosić-Keli iz Fondacije SEE Change Net kaže da energetske modeli jasno ukazuju da bi "enormni potencijali za solarnu, energiju vetra i biomasu u kombinaciji sa većom energetske efikasnošću vodili čistijim, pravednijim i efikasnijim energetske sistemima u Jugoistočnoj Evropi i to po istoj ceni kao za ulaganja koja se trenutno planiraju u prljavi lignit".

Naveo je da mnoge zemlje u Evropskoj uniji proizvode mnogo više struje iz uglja i kao primere naveo Poljsku sa 150 teravat časova, Nemačku sa 250 TWh i Češku sa 50, dok je u Srbiji ukupna proizvodnja struje 38 teravat časova. Ove zemlje međutim nisu uporedive sa Srbijom, jer su uglavnom dosta veće, a imaju i razvijenije industrije. Rumunija, kako je naveo, proizvodi 25 teravat časova iz uglja.

"Jedine zemlje koje imaju mali procent uglja su one koje proizvode iz nuklearne energije", rekao je on.

"Ne želim da branim termo sektor, već da sagledamo realne brojke", naveo je Antić.

Antić: Smanjujemo zagađenje

Antić je rekao da će Srbija do 2025. godine završiti odsumporavanje i denitrifikaciju, odnosno uvođenje sistema za otklanjanje sumpor-dioksida i azotnih oksida u proizvodnji struje, u svim postrojenjima koja će nastaviti da rade.

Naveo je i da su u planu projekti koji će omogućiti kapacitet 1.090 megavata iz obnovljivih izvora energije. Za sada postoje male hidroelektrane, solarne elektrane i postrojenje na biogas.

Kao posebno značajan projekat u bliskoj budućnosti najavio je velike vetroparkove od 489 megavata, za koje su, kako je rekao, podzakonska akta usaglašena i očekuje se njihovo usvajanje uskoro, ili u tehničkoj vladi ili u novoj vladi.

Ipak, stav Antića je da obnovljivi izvori energije u Srbiji nisu dovoljni da bi preokrenuli energetske miks Srbije.

Sa ovim se nije složio ekspert za životnu sredinu Energetske zajednice jugoistočne Evrope Peter Vajda, koji je rekao da su ugalj i druga fosilna goriva naizgled jeftina, ali da donose spoljne troškove, odnosno troškove za narušeno zdravlje, životnu sredinu, poljoprivredu... Pored toga, Vajda je rekao da ovakva situacija nije ni održiva, jer Srbija, iako bogata ugljem, ima tog energenta za samo nekoliko decenija, dok bi kasnije svakako morala da pronade novo rešenje. Što se kasnije s tim krene, to će proces biti bolniji, Vajdina je poruka.

Vajda: Velike koristi od ekoloških standarda

Vajda je ocenio da u sadašnjim uslovima proizvodnja struje u termoelektranama ne bi

trebalo da bude stub energetike i dodao da su takozvani spoljni troškovi toga, poput uticaja na životnu sredinu i zdravlje, veliki.

Da ekološki standardi mogu da pomognu govori studija Energetske zajednice iz 2013. godine koja je prema Vajdinim rečima pokazala da bi na Zapadnom Balkanu koristi od primene direktiva o velikim ložištima i industrijskim emisijama 15 puta premašivali troškove. U tu računicu ubrojano je i smanjenje takozvanih spoljnih troškova, odnosno troškova životne sredine i zdravlja.

On je dodao da je od ključnog značaja da građani to razumeju jer će celo društvo snositi troškove energetske tranzicije.

Vajda je rekao i da su u svim zemljama Energetske zajednice u toku pripreme za primenu Direktive o velikim ložištima od 1. januara 2018. godine, ali da je taj rok, gledajući po standardima energetike i vremenom potrebnim za pripreme, zapravo "sutra".

Direktor za strategiju Elektroprivrede Srbije Aleksandar Jakovljević rekao je da je na Zapadnom Balkanu 60% instaliranih kapaciteta na uglalj. Očekuje se rast potrošnje, ali ne veliki. Nisu očekivane promene u energetske balansu, a region je u celini u 2015. bio u blagom deficitu od 6,3 teravata, odnosno 3% ukupnih potreba za energijom.

Prema njegovim rečima, uprkos planovima za razvoj obnovljivih izvora energije, uglalj će ostati dominantan.

Kao alternative u teoriji naveo je nuklearne elektrane, dodatnu izgradnju velikih hidroelektrana i obnovljive izvore energije. Napomenuo je da tu postoje ograničenja.

Jakovljević je naveo da za nuklearne elektrane za sada postoje zakonska ograničenja ali da bi, ako bi se ta ograničenja i otklonila, za prve korake trebalo 20 godina i više, i dodao da je izgradnja skupa, odnosno da su troškovi od 5.000 do 6.000 evra po instalisanom kilovatu.

Dodao je da u Srbiji postoji veliki potencijal od 17 do 18 teravat časova iz velikih hidroelektrana koji se može tehnički iskoristiti i naveo da je od toga iskorišćeno 11 TWh na najboljim lokacijama dok se za preostalih pet do šest TWh postavlja pitanje koliko bi njihovo korišćenje bilo tehnički i finansijski izvodljivo jer se, između ostalog, deo nalazi u pograničnim područjima.

Jakovljević je rekao i da svakako treba razvijati obnovljive izvore energije i ocenio da su u toj oblasti sve zemlje regiona, osim Hrvatske, u početnoj fazi.

izvor: euraktiv.rs